

VALORACIÓ DE L'INCENDI ANOIA-BAGES 2015

Un cop més, la Catalunya central, i més concretament l'àrea propera a Montserrat, s'ha vist afectada per un gran incendi forestal. És un fenomen recurrent, com demostra el fet que bona part de la superfície cremada en l'incendi d'Òdena correspon a zones ja afectades fa 30 anys pel gran incendi de 1986.

El foc és un factor inherent als boscos mediterranis i, per això, d'incendis n'hi ha hagut sempre i n'hi seguirà havent, amb independència de les mesures que es prenguin. El que està en joc, i sobre el que podem incidir, és l'abast i les conseqüències d'aquests incendis.

El passat 26 de juliol al migdia les condicions meteorològiques, amb una humitat relativa baixíssima i vent moderat de ponent, eren molt propícies a un incendi en una zona on el risc ja era especialment elevat degut a la sequera acumulada durant tota la primavera i estiu de 2015. En aquest escenari, unes actuacions agrícoles inoportunes van propiciar l'inici del foc al terme municipal d'Òdena, un foc que es va propagar ràpidament cap a l'est i que en poc més de dues hores havia esdevingut un incendi forestal de gran magnitud amb una potència que superava la capacitat d'extinció dels mitjans disponibles. El resultat final han estat gairebé 1300 ha calcinades, més de 400 persones desallotjades i dues carreteres tallades. La manca de simultaneïtat amb d'altres incendis, que ha permès concentrar tots els esforços d'extinció, i la direcció del vent durant les hores més crítiques, que van portar el foc a passar entremig de les principals urbanitzacions de la zona sense afectar-les directament, han fet que no s'hagin de lamentar mals majors.

Una pregunta obligada, ja amb el foc totalment controlat, és si tot això s'hagués pogut evitar. Més enllà de la imprudència que va desencadenar l'incendi i de l'eventualitat meteorològica que el va afavorir, l'estat de les masses forestals va ser un factor clau en la seva evolució.

Aquests dies, arran de l'incendi, es parla molt de la necessitat de prendre mesures preventives i de la tendència general de recordar-nos-en només quan hem de pagar les conseqüències de la seva desatenció. En aquest sentit, la gestió forestal és un exemple paradigmàtic. Tots convenim que és necessària i que, atesa la manca de rendibilitat econòmica de l'aprofitament forestal de la major part dels nostres boscos, cal trobar fórmules alternatives. Però de superfície forestal a

Catalunya n'hi ha molta, cada vegada més, i els recursos per destinar-hi són sempre limitats. Això vol dir que no hi podem fer res? Hem de fiar-ho tot a la sort i esperar resignats que el proper incendi no sigui massa devastador? Evidentment, no. De coses a fer n'hi ha moltes i, de fet, fa temps que s'estan posant en pràctica i que es treballa per a minimitzar el risc dels grans incendis, tot i que la percepció general sigui una altra.

Si, com s'ha dit, la superfície forestal a gestionar és inabastable amb els recursos disponibles, l'única estratègia possible és fixar prioritats. Sembla clar que la prioritat màxima l'han de tenir les urbanitzacions i les zones habitades, i per això són exigibles franges de protecció al seu voltant amb aclarides de la vegetació en tot el perímetre. Si, a més, a les finques forestals adjacents s'hi fan els tractaments silvícoles pertinents, el nivell de protecció es multiplica i els recursos s'optimitzen. Però més enllà de la protecció de les cases i les persones que hi viuen, és també prioritari actuar en àrees estratègiques que, per les característiques de la topografia, el clima i la vegetació de la zona, poden esmoreir un gran incendi forestal i dotar als serveis d'extinció del temps i les condicions necessàries per poder-lo controlar.

A l'entorn de Montserrat, aquesta feina preventiva estava en ple desenvolupament en el moment de produir-se l'incendi d'Òdena. I, molt important, de forma coordinada entre totes les institucions públiques (Diputació de Barcelona, Generalitat, Patronat de Montserrat) i els particulars (Associació de Propietaris Forestals i Fundació Catalunya-La Pedrera). Els Bombers de la Generalitat havien definit unes àrees estratègiques prioritàries i, gràcies a l'impuls econòmic del projecte LIFE Montserrat, s'hi estaven executant les actuacions de millora forestal a un ritme molt superior al que havia estat possible fins aleshores. Els treballs d'aclarida realitzats al darrer any han estat eficients per a disminuir la intensitat de l'incendi i facilitar els treballs d'extinció. La reducció de la densitat de pi blanc a les zones ja tractades havia disminuït considerablement la biomassa combustible traient força al foc i limitant la possibilitat de salt entre capçades. Si l'incendi hagués tingut lloc uns anys més tard, amb les restes de la tallada ja descompostes i integrades en el sòl i amb la pastura dels ramats consolidada, l'efecte de protecció davant d'un incendi encara hagués estat molt superior.

De forma addicional, la creació d'una franja de protecció als marges de la carretera BP-1101, tractament fet també en el marc del projecte, ha permès als bombers ancorar de manera adient els contrafocs que finalment han aturat l'incendi en el flanc que amenaçava Montserrat, a més de facilitar la mobilitat dels vehicles i efectius d'extinció per la zona.

El balanç indica, doncs, que les hipòtesis de treball del projecte s'han complert de forma exhaustiva. L'anàlisi del risc d'incendi era encertada, s'estava treballant allà on tocava i les accions realitzades eren les adients. Els treballs efectuats han contribuït decisivament a facilitar les tasques d'extinció i a evitar que l'incendi saltés cap a Marganell i la Muntanya de Montserrat.

Ha estat una constatació empírica que ningú desitjava, però la conclusió és ben clara. Existia un risc real de patir un foc d'aquestes característiques, i mitjançant el LIFE Montserrat ens estàvem preparant adequadament per a fer-hi front. Caldrà, doncs, seguir treballant en la mateixa direcció i amb més determinació que mai per tal que quan arribi el següent incendi estiguem en condicions d'afrontar-lo amb les millors garanties.

Equip tècnic del Projecte LIFE

31 de juliol de 2015